

Gotlands
Ornitologiska Förening

YTTRANDE

Datum   Lst diariernr:
2015.01.10   5511-23714-2012

Region Gotland
Regionstyrelsen

Yttrande över överklagande av beslut gällande vindkraftexploatering i Boge (Lst Dnr 5511-23714-2012)

Gotlands Ornitologiska Förening (GOF) har tagit del av Regionstyrelsens överklagande daterat den 25 september och 16 oktober 2014 av miljöprövningsdelegationens beslut att avslå Boge Vindbruk AB:s ansökan om uppförande och drift av vindkraftverk på fastigheten Othem Ytings 1:54 m.fl. i Gotlands kommun.

GOF har varit engagerad i detta ärende sedan inledningen och är part i den pågående tillståndsprövningen. Vi uppfattar överklagandet som en ovanlig åtgärd vilket tyder på ett särskilt intresse från Regionstyrelsen i just detta ärende. Av överklagandet framgår motiven för ägerandet och hur Regionsstyrelsen tolkar och ser på miljölagstiftningen. Eftersom överklagandet berör vårt kompetensområde och eftersom Regionen indirekt går in som vår motpart och ifrågasätter vårt yttrande anser vi det angeläget att bemöta denna skrivelse.

Inledande kommentarer

GOF har till sökanden och senare i miljöprövningen framhållit att lokaliseringen är olämplig för vindkraft genom områdets mycket höga naturvärden och känslighetsgrad. En exploatering skulle medföra att mycket höga naturvärden skadas och riskerar att gå förlorade. Exploateringen hotar även intilliggande Natura 2000-områden. Vi anser därför att tillstånd inte kan lämnas i enlighet med miljöbalkens bestämmelser och andra åtaganden. Vår uppfattning är i linje med med flertalet domar som behandlar frågan om hänsyn till hotade och känsliga arter. Avslaget i miljöprövningsdelegationen handlar om detta.

Därtill anser vi att bolagets ansökan med tillhörande MKB är alltför bristfällig och saknar nödvändig utredning om naturvärden, samt att den inte på ett tillfredsställande sätt behandlat denna fråga och kraftigt underskattar eller bortser från uppenbara risker. I flera avsnitt förekommer missvisande inslag liksom direkta felaktigheter. För utförligare redogörelse hänvisas till vårt yttrande till miljöprövningsdelegationen (se bilaga 1).

Regionstyrelsen skriver att det funnits samarbetsgrupper på Gotland som representerar olika intressen och att det genomförts seminarier vilka bland annat behandlat naturintressen och skriver att: *“En sådan fråga har varit att hur man lämpligen etablerar vindkraftverk i närheten av örnböns. En intressant iakttagelse är resultatet av de inventeringar av örnpopulationen som gjorts från början av 1980-talet på Gotland och som visar en kraftig positiv utveckling av örnbönsbeståndet trots den stora utbyggnaden av vindkraft som skett under samma period. Detta talar entydigt för att vindkraften har en mycket begränsad påverkan på örnpopulationen i stort.”*

Vi delar inte bedömningen att detta på något sätt skulle innebära en garanti för att nödvändiga frågeställningar har diskuterats. GOF, som besitter ornitologisk kompetens, har till exempel inte varit inbjuden till något sådant samarbete. Kopplingen som Regionstyrelsen gör mellan örnbeståndens utveckling och vindkraftens utbyggnad saknar vetenskaplig grund och visar på okunskap om orsakssambanden.

Vi vill även påpeka att det är stor skillnad på lokaliseringen och storleken på de vindkraftverk som uppförts på Gotland från 1980-talet fram till idag. En storskalaig utbyggnad som föreslås innebär givetvis påverkan som inte är jämförbar med tidigare utbyggnad.

Påverkan på fågelfaunan

För att uppfylla svensk lag och EU-direktiv är det nödvändigt att ta hänsyn till boplatser men även till bland annat viktiga flygstråk och uppehållsplatser. I Bogeärendet har sökanden fokuserat på kollisionrisker och boplatser och bortsett från andra effekter som till exempel habitatförluster och barriäreffekter liksom annan hänsyn än skyddsavstånd till boplatser. Kungsörn och havsörn är därtill inte de enda arterna som kräver hänsyn och som ingår i EU:s regelverk för särskilt skyddade arter. Påverkan på fågelfaunan är mer omfattande än att bara handla om skyddsavstånd till örnbon.

Vid riskbedömning och analyser av påverkan har kumulativa effekter stor betydelse. Örnar är under naturliga förhållanden långlivade och har långsam reproduktion vilket gör dem särskilt känsliga för ökad dödlighet. Av påträffade vindkraftdödade örnar på Gotland finns individer som härrör från andra bestånd, alltså som inte häckar här. För viktiga områden med långlivade och relativt fåtaliga arter som till exempel kungsörn och havsörn är risken stor att effekten av sådan dödlighet i ett område på sikt leder till nedgång i populationen, då området blir en så kallad "sink population" vilket innebär att nya individer ersätter de som dör och dödligheten utarmar successivt beståndet. Studier visar att för örnar kan även en svag ökning av dödligheten få stor negativ påverkan på populationen. Studier visar även att de negativa effekterna vid vindkraftsetableringar ackumuleras över tiden vilket leder till ökad negativ påverkan på längre sikt.

Den teknik med varningsljud som åsyftas i ansökan, som skulle hindra att örnar kolliderar med verken, är i flera avseenden felaktig och tveksam. Det innebär, om den skulle fungera, att antalet kollisioner minskar men leder samtidigt till att örnarna skräms iväg och att deras livsmiljö förstörs genom störning och habitatförlust vilket inte är tillåtet. Tekniken har testats vid till exempel norska ön Smöla men visat sig vara en dålig lösning. Om det skall bedrivas forskning kring tekniken med varningsljud måste den frikopplas från konkreta exploateringsansökningar och istället förankras hos forskare och utformas som ett vetenskapligt projekt som söker nödvändiga tillstånd för experimentet. För mer information se vårt yttrande (bilaga 1).

Oklar motivering

Regionstyrelsen skriver "*Mot bakgrund av detta är det orimligt att konsekvenserna för Gotland med Sveriges största örnpopulation per ytenhet och med de skyddsavstånd som generellt gäller i Sverige idag, i praktiken kommer att innebära att utbyggnaden av vindkraft på ön i stort sett omöjliggörs.*"

Uttalandet visar på bristande helhetssyn och okunskap om miljölagstiftningen, Sveriges åtaganden bl.a. gentemot EU samt rättspraxis. Menar Regionstyrelsen att Gotland skall ha andra regler än övriga landet, eller att lagstiftningen skall ändras generellt?

Uttalandet kan också ställas i kontrast till uttalande från Samhällsbyggnadsförvaltningen: *"Gotland har den tätaste kungsörnspopulationen i landet så vi har ett arv att förvalta"*.

Regionstyrelsen tycks mena att en utbyggnad vid Boge skulle motverka "klimathotet". GOF vill då påpeka att en av följderna av "klimathotet" enligt flertalet forskare är en negativ påverkan på habitat och arter, och att en exploatering i enlighet med bolagets ansökan medför just sådana skador och allvarliga hot mot värdefulla habitat och arter som skulle motverkas.

Regionstyrelsens resonemang om miljönyttan förefaller därför inkonsekvent.

Regionstyrelsen skriver att sökanden borde få tillstånd mot bakgrund av *"den tradition och de erfarenheter som finns på ön när det gäller forskning kring vindkraft och dess konsekvenser"*.

Vi antar att Regionstyrelsen avser Högskolan på Gotland då denna nämns på annan plats i överklagandet. GOF vill framhålla att ingen forskning kring miljöeffekterna av vindkraft har bedrivits vid Högskolan eller Campus Gotland. GOF har sedan länge utan framgång föreslagit sådan forskning och försökt få avdelningen för vindkraft att inkludera denna forskning i sin utbildning. Ansvarig vid avdelningen har under flera år varit den person som nu söker tillstånd för Vindpark Boge.

Den forskning som faktiskt genomförts på Gotland avseende vindkraftens påverkan på naturvärden är genom det kontrollprogram som genomförts vid generationsväxlingen på Näsudden och som finansierats av vindkraftsbolagen. Resultaten visar betydande och allvarliga negativa effekter på fågelfaunan av vindkraften. Resultaten är i linje med vad forskningen kommit fram till på andra platser i världen. Regionstyrelsens beskrivning är helt enkelt inte korrekt. GOF ser inte heller att det finns juridiska skäl för att ge tillstånd av det skälet att det skulle finnas en vindkraftsutbildning inom kommunen.

Beslutsunderlag

GOF har bl.a. i samband med framtagandet av översiktsplanen Bygg Gotland framhållit att utpekandet av vindkraftsområden måste ta hänsyn till fler faktorer än bara vindstyrka och avstånd till bostäder. Regionens svar har varit att en sådan gallring görs i ett senare skede, d.v.s. i tillståndsprocessen. Därför är det anmärkningsvärt att Regionen i och med överklagandet försöker påverka tillståndsmyndigheten att godkänna projektet trots att det hotar naturvärden. I överklagandet hänvisas också till översiktsplanen som utgör plattformen för den framtida vindkraftutbyggnaden. Vi kan konstatera att naturvärden inte beaktats vid utpekandet av områden för vindkraft, och att Regionstyrelsen i överklagandet tycks mena att om sådana värden hindrar utbyggnaden skall de förbises.

Vi konstaterar att Regionstyrelsen i första hand väljer att framhålla nationella mål om energi och klimat som motiv för överklagande i detta ärende men även att det tycks ligga till grund för den generella inställningen till vindkraft. Skälen för Miljöprövningsdelegationens avslag i Bogeärendet är dock att det motverkar uppsatta nationella och internationella mål och att en utbyggnad skulle strida mot EU:s lagstiftning som är instrumentet för att dessa mål skall uppnås. Miljöprövningsdelegationens avslag och bedömningen att området är olämpligt att exploatera är en konsekvens av det naturskydd vi kommit överens om att ha i Sverige och inom EU. Därför är det anmärkningsvärt att Regionstyrelsen i och med överklagandet sviker sitt ansvar i miljöfrågorna och sätter sig över internationella överenskommelser och åtaganden genom att stödja ett enskilt vindkraftbolag mot miljöprövande myndigheter och domstolar.

En ansvarsfull planering för vindkraft kräver en gedigen analys av möjligheterna till utbyggnad, vilket bland annat innefattar hänsyn till naturvärden och miljölagstiftning. Det framgår även av översiktsplanen som säger att det ställs *"stora krav på hänsyn till andra intressen vilket bl a innebär att långt ifrån all utpekad mark kommer att kunna bebyggas med vindkraftverk"*. Enligt översiktsplanen *"måste vindbruket som varje annat intresse ta hänsyn till andra intressen"*:

människans välbefinnande, biologisk mångfald, kulturarvet, landskapet, andra näringar och samhällsnyttiga verksamheter." Regionens mål för vindkraften är alltså bara en av flera faktorer som skall beaktas vid prövningen. Regionstyrelsens överklagande strider alltså mot vad som sägs i översiktsplanen.

Regionstyrelsen har i Bogeärendet tagit en aktiv roll och agerar till stöd för ett enskilt bolag. Vi frågar oss om Regionstyrelsen verkligen tagit del av till exempel GOF:s yttrande och är införstådd i tillståndprocessens olika frågeställningar? Vi undrar också om Regionstyrelsen är insatt i de ärenden runtom i landet som behandlats och avgjorts i domstol och som utgör den praxis som gäller kring naturhänsyn vid vindkraftsexploatering?

Vår förhoppning är att Region Gotland tar till sig av våra kommentarer och gör en mer realistisk helhetsbedömning gällande vindkraftutbygganden, vilket inkluderar ansvarstagande för naturvärden. Vi ställer gärna upp och berättar mer.

Visby 10 januari 2015

Måns Hjernquist
Ordförande
Gotlands Ornitologiska Förening

c/o Måns Hjernquist
Sproge Snoder 806
623 44 Klintehamn
Mobil: 0702-25 32 91
E-post: gof@blacku.se
Hemsida: www.blacku.se

Bilaga 1. GOF:s yttrande till miljöprövningsdelegationen gällande Bogeärendet